

ASIELBEOORDELING BEKEERLINGEN

REACTIE OP KAMERBRIEF D.D. 13 NOV. 2018

Tijdens het Algemeen Overleg Vreemdelingen en Asielbeleid van de Tweede Kamer op 12 september zijn onder meer vragen gesteld betreffende de geloofwaardigheidsbeoordeling van lhbt'i's en bekeerlingen. In een kamerbrief d.d. 13 november 2018 (kenmerk 2362675) heeft de SJ&V deze schriftelijk beantwoord. In deze reactie wordt ingegaan op de beantwoording door de SJ&V voor zover deze (mede) ziet op de geloofwaardigheidsbeoordeling van bekeerlingen. Het betreft met name de mogelijkheid van het inwinnen van deskundigenadvies, het herkennen van een passieve vorm van bekering en de invloed die van de tolk kan uitgaan op de gang van zaken tijdens het gehoor.

INLEIDING

De kamervragen tijdens het AO van 12 september 2018.¹ zijn een vervolg op het verschijnen van de werkinstructies WI 2018/9 en WI 2018/10, waarvan de laatste ziet op het onderzoek naar en de beoordeling van de geloofwaardigheid van bekering. Onze stichting heeft WI 2018/10 uitgebreid besproken.² De kamervragen betreffen zorgen die door onze stichting gedeeld worden.

INSCHAKELLEN VAN DESKUNDIGEN

Een belangrijk deel van de kamervragen betreft het inschakelen van deskundigen door de IND in het beoordelingsproces. Gevraagd is:

- Uiteen te zetten hoe het deskundigenbegrip uit het bestuursrecht in het vreemdelingenrecht toegepast gaat worden en kan de staatssecretaris misschien ook ingaan op het functioneren van het deskundigenbegrip in het bestuursrecht in relatie tot het vreemdelingenrecht?
- Waarom wil de staatssecretaris toch niet aan het inschakelen van externe deskundigen op dit gebied?
- Waarom IND-medewerkers in de werkinstructie niet gewezen worden op de bestaande wetenschappelijke onderzoeken naar bekeringen?

De SJ&V geeft aan dat AWB artikel 3.5 de mogelijkheid geeft om een persoon of comité als deskundige in te stellen. De SJ&V betoogt daarbij dat de IND bij asiolverzoeken van bekeerlingen een integrale geloofwaardigheidstoets moet doen waarbij alle relevante feiten en omstandigheden door de IND moeten worden betrokken. De IND noch de rechter mogen zich uitsluitend baseren op een deskundigenadvies en ze zijn niet aan een deskundigenadvies gebonden, aldus de SJ&V. Ook uit Europese regelgeving volgt dat het de taak van de beslissingsautoriteit is om, met de vereiste deskundigheid en de waarborgen waarmee de bestuurlijke procedure is omgeven, een besluit te nemen op een verzoek om internationale bescherming. Deze verantwoordelijkheid als zodanig kan niet worden overgedragen of uitbesteed aan een externe deskundige.

Dezerzijds zij opgemerkt dat de SJ&V geheel niet in overweging neemt dat een deskundigenadvies een advies is dat in de beoordeling kan worden meegewogen. Ook verzuimt de SJ&V in zijn antwoord de vereisten van de procedurerichtlijn, art. 10 lid 3 sub d te betrekken, dat voorschrijft dat het personeel dat de verzoeken behandelt en daarover beslist, de

¹ https://www.tweedekamer.nl/debat_en_vergadering/commissievergaderingen/details?id=2017A04498

² <https://juridisch.gave.nl/open-brief>

mogelijkheid heeft om, telkens wanneer dat nodig is, advies te vragen van deskundigen over specifieke kwesties, zoals medische, culturele, religieuze, kind- of gendergerelateerde kwesties. Een deskundigenadvies hoeft niet het gehele dossier te betreffen maar kan ook deelaspecten van al hetgeen in het dossier ter beoordeling voorligt betreffen. Een deelaspect kan bijvoorbeeld zijn de vraag of het relaas van de vreemdeling wijst op een actieve dan wel passieve vorm van bekering, de vraag of de door de vreemdeling als belangrijk benoemde verschillen tussen zijn vroegere en huidige religie in overeenstemming is met al hetgeen omtrent die religies bekend is, de vraag of de kennis van de nieuwe religie die de vreemdeling blijkt te hebben van een niveau is zoals bij een bekeerling, gelet op zijn achtergrond en bekeerlingsrelaas, verwacht mag worden, etc. Rechtbank Den Bosch heeft ten aanzien van een belangrijk onderdeel van het relaas als motiveringsgebrek aangemerkt dat de SJ&V "niet met deskundigeninformatie uit objectieve bron aannemelijk [heeft] gemaakt dat een dergelijke gang van zaken menselijkerwijs nimmer kan plaatsvinden in een proces dat, zoals eiser stelt, uiteindelijk toch heeft geleid tot bekering tot een ander geloof." (uitspraak NL18.11386 d.d. 27 juli 2018, r.o. 20)³

De vraag waarom IND-medewerkers in de werkinstructie niet gewezen worden op de bestaande wetenschappelijke onderzoeken naar bekeringen blijft onbeantwoord.

PASSIEVE BEKERING

Gevraagd is of de werkinstructie wel voldoende aanknopingspunten biedt om passieve bekeringen ook te herkennen. De SJ&V is hier in zijn schriftelijke beantwoording niet op in gegaan. Tijdens het AO heeft hij geantwoord dat ook over de passieve bekering een instructie opgenomen is [in WI 2018/10, MV]. "Zo zal er bij een passieve bekering meer nadruk liggen op de vraag hoe de ontwikkeling van het geloofsleven zich heeft geuit nadat de bekering hem is overkomen." De vraag was echter niet of de werkinstructie voldoende aanknopingspunten biedt om die passieve bekeringen te beoordelen maar of de werkinstructie voldoende aanknopingspunten biedt om die passieve bekeringen te herkennen. In de bespreking van de werkinstructie door onze stichting is aangevoerd dat de werkinstructie daarvoor te weinig handreiking biedt.⁴ Ook in de praktijk signaleert onze stichting dat een passieve bekering te vaak niet als zodanig herkend wordt. Soms is overduidelijk dat de essentie van een actieve dan wel passieve bekering niet begrepen wordt. Zo is onze stichting een voorbeeld bekend van een zaak waarin de vreemdeling verklaard had dat hij uit beleefdheid maar niet uit interesse inging op een uitnodiging voor een kerkdienst en dat hij tijdens de kerkdienst een heel bijzondere ervaring kreeg die hem tot bekering bracht, een relaas dat zonder meer wijst op een passieve bekering, aangezien de bekering niet volgde op een zoektocht naar zingeving, wat kenmerkend is voor een actieve bekering, maar de vreemdeling onverwacht overkwam. Desalniettemin werd door de IND geconcludeerd tot een actieve bekering, aangezien het bezoeken van de kerkdienst een actieve daad van de vreemdeling was en niet iets dat hem is overkomen. Wat hier mis gaat is, dat het besluit een kerkdienst te bezoeken vereenzelvigd wordt met een besluit tot bekering, en dat miskend wordt dat een actieve bekering niet elke actie richting kerk of christelijk geloof inhoudt, maar uitdrukkelijk een actieve zoektocht naar zingeving inhoudt.

Onze stichting roept ten deze ook de zaak in herinnering van het christelijke gezin dat in het voorjaar van 2018 werd uitgezet, wat uiteindelijke aanleiding gaf voor onze open brief van 30 mei 2018.⁵ Ook in deze zaak was aan de orde dat de IND een kennelijke passieve vorm van bekering niet onderkend had. De rechtbank had aanvankelijk de beschikking vernietigd en de IND opgedragen met een nieuw besluit te komen en daarin de bevindingen van ons rapport mee te wegen. Desondanks bleef de IND zonder kenbare motivering vasthouden aan een verwachtingspatroon dat niet passend is. Citaat uit ons rapport:

*"In casu is een toetsingskader toegepast dat in zijn algemeenheid ontoereikend is en dat bij een passieve vorm van bekering al helemaal niet van toepassing is. Het gehanteerde toetsingskader blijkt immers overwegend gebaseerd te zijn op de onjuiste veronderstelling dat een bekeringsproces in overwegende mate een kwestie is van rationele afwegingen van positieve en negatieve aspecten van de ene godsdienst ten opzichte van de andere als ware het een vergelijkend warenonderzoek. Dit toetsingskader is voorts dermate restrictief toegepast dat er kennelijk geen ruimte meer geweest is voor het in de beoordeling meewegen van de in casu veel belangrijkere verklaringen van betrokkene omtrent de innerlijke processen van gevoel en emotie welke in het algemeen een belangrijke rol spelen in een passief bekeringsproces."*⁶

³ <https://juridisch.gave.nl/wp-content/uploads/2018/12/180727-Rb-Den-Bosch-NL18.11386.pdf>

⁴ <https://juridisch.gave.nl/wp-content/uploads/2018/08/Bespreking-WI-2018-10-bekeerlingen-Gave-versie-1.0.pdf>, p. 8

⁵ <https://juridisch.gave.nl/open-brief>; zie ook berichtgeving in RD van 30 mei 2018

⁶ Betreft IND zaaknr. Z1-16257600308

TOLKEN

Gevraagd is of de staatssecretaris bereid is om te kijken of tolken kunnen worden ingezet die neutraal zijn. *“De staatssecretaris zegt wel dat er klachtencommissies zijn. Maar ja, in de praktijk komt het erop neer dat deze mensen die klachten nauwelijks zullen indienen, omdat ze bang zijn dat het een negatief effect heeft op hun asielprocedure.”*

De SJ&V herhaalt zijn enkel formele antwoord dat de IND werkt met beëdigde tolken en dat de vreemdeling zo nodig een klacht kan indienen tegen de tolk. Onze stichting acht dit een volstrekt onvoldoende waarborg voor aanpak van de problematiek. De SJ&V is zich kennelijk te weinig bewust van de kwetsbare positie van de asielzoeker. Het wordt onze stichting althans nog niet duidelijk hoe de asielzoeker ten aanzien van de behandeling van zijn asielaanvraag geholpen is met de klachtenprocedure tolken. We hebben het niet over een product dat ondeugdelijk geleverd wordt en om die reden geretourneerd kan worden. We hebben het over een mens van vlees en bloed die vraagt op internationale bescherming en die voor de beoordeling van zijn verzoek in hoge mate afhankelijk is van een goed verloop van zijn gehoor. Intimidatie en verwarring door vertaalfouten door de tolk doen afbreuk aan het gevoel van veiligheid dat de vreemdeling nodig heeft om zijn relaas zo goed mogelijk te vertellen en de hem gestelde vragen goed te kunnen beantwoorden.

Onze stichting krijgt met enige regelmaat signalen dat er problemen zijn met de tolk. Enerzijds zijn er naar wij begrijpen problemen vanwege intimidatie door de tolk, wat zich afspeelt in de taal van de vreemdeling en daardoor als regel niet door de gehoorambtenaar opgemerkt wordt. Van de SJ&V mag verwacht worden dat hij er oog voor heeft dat zowel de vreemdeling als veel tolken die voor de IND werken afkomstig zijn uit een cultuur waarin intimidatie en bedreiging van minderheden als christenen en zeker ook afvalligen en bekeerlingen als ‘normaal’ wordt gezien en waar je als christen niet gewend bent om middels bijvoorbeeld een klachtenprocedure voor jezelf op te komen. Het is niet realistisch te verwachten dat de vreemdeling vertrouwen heeft in een afstandelijke klachtenprocedure. Daarnaast draagt een klachtenprocedure achteraf niet bij aan het realiseren van een vertrouwelijke en veilige sfeer tijdens het gehoor.

Onze stichting signaleert ook dat een gehoor op belangrijke onderdelen behoorlijk de mist in kan gaan als de tolk niet vertrouwd is met christelijke termen en de gehoorambtenaar ook niet opmerkt dat er kennelijk in de vertaling een en ander mis gaat. Een typisch voorbeeld is dat van een asielzoeker die volgens vertaling verklaart dat ze tijdens de kerkdienst eten en drinken krijgen, waar de gehoormedewerker vervolgens weinig van begrijpt en de vervolgvragen bij de vreemdeling weer op onbegrip stuiten. In werkelijkheid heeft de vreemdeling verklaard over het Avondmaal, de tolk vertaalt het met ‘eten en drinken’ en de gehoormedewerker stelt vervolgens ophelderingsvragen over maaltijden in de kerk waarbij de vreemdeling de aansluiting met zijn verklaring over het Avondmaal mist. Ook kan de vertaling in de praktijk de mist in gaan doordat bijbelse namen verkeerd vertaald worden. Zo is een vreemdeling tegengeworpen dat hij Pesach als christelijk feest heeft genoemd, wat een Joods feest is. In werkelijkheid heeft uiteraard de tolk het woord Pesach gebruikt als vertaling voor het Farsi woord voor Pasen wat de vreemdeling gebruikt zal hebben. Onze stichting heeft zelf in een gesprek met een asielzoeker ook gemerkt dat een beëdigde tolk die bij dat gesprek aanwezig was bijbelse namen niet naar behoren wist te vertalen waardoor verwarring ontstond. In de IND *Nieuwsbrief voor tolken* van december 2012⁷ zijn zinvolle aanbevelingen gedaan op dit punt die in 2013 ook langzaam ingang vonden in de praktijk, maar waarvoor de aandacht daarna weer is weggezak. In april 2019 wordt een eenmalig webinar gehouden over deze kwesties, maar de vraag die blijft hangen is welke maatregelen bovenop deze geïsoleerde momenten van aandacht genomen worden om te komen tot een structurele aanpak.

WAARBORGEN

Onze stichting signaleert dat onder meer het herkennen van een passieve vorm van bekering in de praktijk vaak te wensen overlaat en de SJ&V er niet toe wil overgaan om in kwesties als deze de mogelijkheid te bieden een deskundige voor advies te raadplegen. Ook krijgt onze stichting met enige regelmaat signalen dat er problemen zijn met de tolk. Onze stichting kan dan ook niet concluderen dat de asielbeoordeling van bekeerlingen thans met de nodige waarborgen is omgeven.

⁷ <https://juridisch.gave.nl/wp-content/uploads/2018/09/NieuwsbriefDecember2012-IND-Tolken.pdf>

WODC ONDERZOEK

De SJ&V had in zijn kamerbrief van 4 jul 2018 toegezegd dat de WODC in het najaar van 2018 haar onderzoeksrapport betreffende de beoordeling van asielaanvragen van bekeerlingen zou publiceren. Dit rapport is op 29 november 2018 nog niet vindbaar op de website van de WODC. Vraag is wanneer het rapport verwacht kan worden.

COLOFON

AUTEURS

Dr. Marnix Visscher
Coördinator juridische ondersteuning

29 november 2018

JURIDISCHE ONDERSTEUNING GAVE

De afdeling juridische ondersteuning geeft advies aan kerken en vrijwilligers aangaande vragen die liggen op het terrein van het vreemdelingenrecht. De afdeling biedt ook ondersteuning aan christenen die asiel aanvragen op grond van vrees voor geloofsvervolging.

Stichting Gave

Marie Curiestraat 35
3846 BW Harderwijk
T 0341 - 460 328
www.gave.nl | juridisch@gave.nl
IBAN NL85 INGB 0006 9900 56